

Kand.nr.

EXAMEN PHILOSOPHICUM - EXPHIL03 SEMINARVARIANTEN

Torsdag 14. desember 2006, kl. 09.00 - 11.00

Kandidaten må selv kontrollere at oppgavesettet består av 10 sider og 80 spørsmål.

For spørsmålene med svaralternativer gjelder følgende, med mindre annet er eksplisitt angitt i spørsmålet:

- Kun ett svar er riktig, og du kan bare sette ett kryss for hvert spørsmål. Setter du mer enn ett kryss, vil spørsmålet regnes som galt besvart*
- Hvis du vil endre på det du har krysset av, så stryker du over hele formuleringen (boksen og teksten som følger etterpå) og setter et nytt kryss.*

Del I Filosofi- og vitenskapshistorie

1. Hvorfor var Kant så opptatt av å tilbakevise Humes analyser av årsaksbegrepet?

- Fordi han mente at Humes analyser var uvitenskapelige og ufilosofiske
- Fordi han mente at det å forklare årsakssammenhenger i naturen ut fra vane eller ”subjektiv nødvendighet” ville underminere vitenskapens sikkerhet
- Fordi han hadde en absolutt tiltro til at det finnes naturlover på absolutt alle områder

2. Hvilket av de følgende begreper er det mest sentrale hos Simone de Beauvoir?

- Lykke
- Frihet
- Omsorg

3. Hva er Matt Ridley særlig opptatt av i sin artikkel om ”Dydens opprinnelse”?

- Gener – han mener at det vi kaller dyd kan forklares best ut fra gener
- Den frie vilje – dyder må forklares ut fra en fri vilje som finnes hos både dyr og mennesker
- Å vise at dyr og mennesker er vesensforskjellige – fordi bare mennesket har en fri vilje og kan fatte rasjonelle beslutninger

4. Med hvilken betegnelse karakteriserer man Aristoteles’ oppfatning av naturen?

Svar:

5. Simone de Beauvoir er i sitt grunnsyn:

- Kantianer
- Eksistensialist
- Platoniker

6. Hva kalles den type tvil som spiller en så sentral rolle i Descartes’ filosofi?

Svar:

7. Hva er det som ifølge Hume er den viktigste kilde til kunnskap?

Svar:

8. Hva er ifølge Heisenberg en av de mest interessante virkninger av moderne kvantefysikk?

- De forandringer den har medført for begrepet om naturens lovmessighet
- At den har vist at Newtons fysikk er korrekt både når det gjelder makro- og mikroprosesser i naturen
- At den har bekreftet antagelsen om at alle naturens prosesser i samme grad er determinert

9. Hva er ifølge Skjervheim "engasjement"?

- En følelse
- En fornuftsmessig innstilling til verden
- En grunnstruktur i den menneskelige tilværelsen

10. Hvor mange ulike årsaker opererer Galilei med?

- Kun én
- To
- Fire

11. Hva innebærer treghetsprinsippet ifølge Galilei?

- At et legeme i jevn, rettlinjert bevegelse vil fortsette å bevege seg til det stanser
- At et legeme i jevn, rettlinjert bevegelse vil fortsette å bevege seg i det uendelige med mindre andre krefter innvirker på det
- At et legeme i jevn, rettlinjert bevegelse langsomt vil miste sin bevegelse

12. Mange mener at kvantefysikken åpner for tilfeldigheter i naturen, altså at den ikke i streng forstand er deterministisk. Hva er ifølge Heisenberg bakgrunnen for disse tilfeldighetene?

- Det er umulig å angi en atomær partikkels posisjon og hastighet nøyaktig
- Gud spiller terning med universet
- Atomene har en tendens til å trekke seg sammen og danne en uendelig stor tetthet

13. Hvilket begrepspar forbinder du med Aristoteles?

- Transcendens og immanens
- Analytisk og syntetisk
- Form og stoff

14. Aristoteles hevder at alle mennesker ifølge sin natur streber etter

- Rikdom
- Makt
- Kunnskap
- Å stifte familie

15. Hos Platon finner vi en teori som kalles "gjenerindringslæren". Platon framsetter denne for å forklare

- Hvordan og hvorfor vi kan få viten om noe
- Hvorfor vi glemmer så mye av det vi har lært
- Hvorfor mennesket må dø

16. Angi kort to av de argumentene som Descartes bruker for å vise at det er nødvendig å tvile på alt:

Svar:

17. Hvilken rolle spiller, ifølge Ridley, motiver i forhold til altruisme?

- Motivet spiller ikke noen rolle
- Motivet spiller en avgjørende rolle
- Motivet spiller en rolle bare når det springer ut av dyd

18. Kan ifølge Hobbes noe være urett i naturtilstanden?

- Ja
- Nei, der det ikke er noen felles makt, er det ingen lov, og der det ikke finnes noen lov, er det heller ikke noen urett
- Ja, men bare det som ikke er dydig

19. Hva kaller Kant sanseintrykk som er ordnet i rom og tid?

Svar:

20. Hvilke av de følgende tre begreper spiller den viktigste rollen i Matt Ridleys teori om dydenes opprinnelse?

- Samarbeide
- Vekselvirkning
- Sykdom

21. Hva blir ifølge Descartes alle ting – også ytre legemer – erkjent ved hjelp av?

- Sansene
- Ånden (forstand eller fornuft)
- Innbilningsevnen

22. Hva er det ifølge Aristoteles "alt streber henimot"?

- Selvoppholdelse
- Det gode
- Nyttelse

23. Hva kalles den naturoppfatning som Descartes er talsmann for?

Svar:

24. Hva er frihet ifølge Hobbes?

- Å handle ifølge landets lover
- Fravær av ytre hindringer
- Å handle ifølge det såkalte kategoriske imperativ

25. Sylvan omtaler den såkalte forvaltertanken i forhold til natur. Denne tanken er for Sylvan:

- Et ideal for hvordan vi bør tenke om natur
- Verre enn den såkalte herredømmeholdningen som tar sikte på å kontrollere naturen for blant annet å avverge økokatastrofer
- Utilstrekkelig fordi den ikke sikrer uberørt natur

26. Hvordan argumenterer Sokrates (i dialogen Staten) for at menn og kvinner skal gis de samme oppgaver i idealstaten?

- Han viser at kvinner egentlig er en type ufullkommen mann, og kan bli fullkomne ved trening
- Han sier at menn og kvinner har de samme naturlige anlegg når man ser bort fra forskjellen i styrke
- Han viser til at idealstaten trenger mennesker med ulik natur til å utføre ulike oppgaver

27. Hvilke følelser hos menneskene er det ifølge Hobbes som skaper en tilbøyelighet til fred?

- Frykt for døden, begjær etter slike ting som er nødvendige for et behagelig liv, og et håp om å oppnå disse siste ved flid
- Behovet for å verne om sine eiendeler og for et lønnet arbeid som gjør det mulig å skaffe seg eiendeler
- Latskap, udugelighet og ønsket om nytte mest mulig

28. Hva ser Bultmann som sin oppgave?

- Å vise at kristendommen er en myte
- Å overbevise moderne mennesker om at tiden snart er til ende (altså at dommedag er like forestående)
- Å avmytologisere den nytestamentlige forkynnelse

29. Hvilke av de følgende begrepspar forbinder du med Descartes?

- A priori og a posteriori
- Res extensa og res cogitans
- Immanens og transcendens

30. Hva er det som best karakteriserer Aristoteles' filosofiske prosjekt?

- Å vise at kvinner og menn er likeverdige
- Å forstå de grunnleggende trekk ved virkeligheten, og på basis av denne forståelsen å gjøre rede for prinsippene for virkeliggjøringen av det beste liv for menneskene
- Å vise at vi mennesker ordner alt i tid og rom og ut fra 12 former som kalles kategorier

31. Hva defineres ifølge Aristoteles det høyeste gode (lykken) ut fra?

- Rikdom
- Makt og innflytelse
- Menneskets funksjon

32. Hva er det vi ifølge Hume ikke kan observere når vi undersøker årsaksforestillingen gjennom erfaringen?

- Rekkefølge
- Nødvendighet
- Berøring

33. Hva er det Skjervheim kaller psykologisme?

- At psykologien brukes til å utvikle en form for logikk
- At psykologien blir gjort til en absolutt norm for all annen vitenskap
- At psykologiske synsmåter blir gjort til grunnlag for forståelsen av ethvert problem

34. Hva er ifølge Platon (Sokrates) det mest ønskerverdige for en stat?

- Å ha menn og kvinner som er best mulig
- At staten er bygget opp av kjernefamilier
- At det blir født så mange barn som mulig

35. Hvilket spørsmål står samtidens kristne forkynnelse overfor ifølge Bultmann?

- Om den, ved å kreve tro av mennesket, samtidig forlanger at det skal anerkjenne et mytisk og gammeldags verdensbilde
- Om det finnes en udødelig sjel
- Om kristendommen er gått ut på dato

36. Hvilken filosof hevder at kategorien *Den Andre* er like opprinnelig som bevisstheten selv?

Svar:

37. Følgende utsagn er hentet fra Galileis *Dialog om de to viktigste verdenssystemer*:

SALVIATI: Du sier altså at når skipet står stille, faller steinen ned ved foten av masta. Og at motsatt kan man slutte seg til at skipet står stille ut fra det at steinen slår ned ved foten, og fra det at den faller ned langt derfra, til at skipet er i bevegelse. Og siden det som skjer om bord på skipet også må skje på Jorda, så kan vi ut fra det at steinen faller ved tårnets fot med nødvendighet slutte oss til at Jorda står stille. Er det slik ditt resonnement er?

SIMPLICIO: Det er nøyaktig dette, slik du sammenfatter det, som gjør det så lett å forstå.

Hvem er det ut fra dette sitat rimelig å anta at SIMPLICIO er talsmann for:

- Galilei
- Aristoteles
- Platon

38. Tanken om at menneskene oppretter en stat gjennom en gjensidig kontrakt, finnes hos

- Aristoteles
- Hobbes
- Descartes
- Bultmann

39. Simone de Beauvoir mener at en av grunnene til at kvinner har funnet seg i sin undertrykte posisjon i forhold til menn, er at

- Det har vært i kvinners interesse å beholde den beskyttelse en mann kan gi
- Det ligger i kvinners gener å være underlegen menn
- Mannen er skapt av Gud før kvinnen, og kvinnen er derfor annenrangs og underordnet

40. Hva er læring (og undersøkelse) ifølge Sokrates i Platons dialog *Menon*?

- Ervervelse av kunnskap gjennom teori
- Ervervelse av kunnskap gjennom praksis
- Gjenerindring

Del II Etikk

41. Hva er betingelsen for å ha interesser ifølge Singer?

- Selvbevissthet
- Medlemskap i arten *homo sapiens*
- Sanseevne

42. Sylan mener vi trenger

- En ny og radikal form for utilitarisme
- En ny og radikal miljøetikk
- En ny og radikal form for kantianisme

43. Hvilken moralfilosof hevder at “rettferdighet er samfunnsinstitusjonenes viktigste dygd”?

- Platon
- Kant
- Rawls

44. Hvilke type handlinger er moralsk riktige ifølge en konvensjonalist?

- De som alle fornuftige vesener kan være villig til å gjøre til en allmenn lov
- De som allment akseptert i et gitt samfunn
- De som skaper mest mulig lykke

45. Ifølge Ph. Foot er dygdenes oppgave

- Å virke korrigerende
- Å virke stimulerende
- Å virke avskrekkende

46. I hvilken etisk teori oppstår problemet om å skille mellom “summen av lykke” og “den gjennomsnittlige lykke”?

- Utilitarismen
- Dydsetikken
- Deontologien

47. Hvilken av de følgende påstander ville Smart være enig i:

- Utilitaristen vil teste sitt generelle prinsipp mot sine spesifikke moralske holdninger
- Utilitaristen vil teste sine spesifikke moralske holdninger mot sitt generelle etiske prinsipp
- Utilitaristen vil forsøke å få sitt generelle etiske prinsipp til å inngå i en reflektert likevekt med sin spesifikke moralske holdninger

48. Virginia Held nevner tre områder hvor kvinnelige verdier har blitt ignorert i tradisjonell mannsdominert etikk. Hvilke områder er dette?

Svar:

49. Rosalind Hursthouse mener at

- Dydsetikk ikke kan anvendes på abortspørsmålet
- Ingen dydig person ville ha tatt abort
- Fosterets moralske status er irrelevant for abortspørsmålet

50. Hva er dydene mest knyttet til ifølge Philippa Foot?

- Intellektet
- Sansene
- Viljen

51. Hvilke av de følgende posisjoner er metaetiske teorier:

- Konsekvensialisme og normativ etikk
- Anvendt etikk og deontologi
- Non-kognitivism og moralsk relativisme

52. Hva er det i Rawls' teori som svarer til naturtilstanden hos Hobbes?

- Sløret av uvitenhet
- Prinsippene for rettferdighet
- Den opprinnelige posisjon

53. Hvilken tradisjon innen moralfilosofien tilhører Rawls' teori om "rettferdighet som rimelighet"?

- Den eudaimonistiske tradisjon
- Den kontraktteoretiske tradisjon
- Naturlovstradisjonen

54. Hvem legger i sin etikk vekt på at alle følende vesener har samme rettigheter?

- Singer
- Rawls
- Foot

55. Hvilken moralteori er kjent for å legge vekt på dyrs interesser og anklage andre for å ha neglisjert dem?

Svar:

56. Singer hevder at et fosters liv ikke har større verdi enn

- Livet til et hvilket som helst dyr
- Livet til et ikke-menneskelig dyr som er på et tilsvarende nivå av rasjonalitet og selvbevissthet
- Livet til små sjimpanser

57. Angi hva Singers prinsipp om *speciesisme* går ut på:

Svar:

58. Hvilke tre former for relativisme drøfter Feldmann i sin artikkel, og hvilken av disse er den eneste som står i motsetning til absolutismen?

Svar:

59. Hvilket synspunkt er det Held kritiserer Kant for å innta?

- Kant mener at kvinner og menn moralsk sett er likeverdige, men kvinner er som en følge av sosiale kjønnsroller mer følsomme og estetiske, noe som gjør dem ute av stand til å ta selvstendige moralske avgjørelser (og derfor kan de heller ikke ha stemmerett)
- Kant mener at kvinnen er en misdannet mann som kan bli fullkommen ved særdeles langvarig utdanning
- Kant mener at kvinner er uskikket til å oppnå en fullverdig moralsk personlighet, og at de mister all sin sjarm ved å beskjeftige seg med rasjonelle sysler

60. Rawls mener at utilitarismen ikke tar skillet mellom personer alvorlig. Hvorfor er det ifølge ham slik?

- Fordi utilitaristen utvider prinsippet for det rasjonelle valg for samfunnet som helhet til å gjelde for det enkelte menneske
- Fordi utilitaristen utvider prinsippet for det rasjonelle valg for en person til å gjelde for hele hennes/hans familie
- Fordi utilitaristen utvider prinsippet om det rasjonelle valg for et enkelt menneske til samfunnet som helhet

61. Hvordan avgjør en handlingsutilitarist hva han skal gjøre i en gitt situasjon for å handle moralsk riktig?

- Han handler ifølge regler som generelt fører til gode konsekvenser
- Han spør seg selv om maksimen (den subjektive regelen) for hans handling kan gjøres til en allmenn lov for alle fornuftsvesener
- Han velger å gjøre den av de mulige alternative handlinger som trolig vil maksimere sannsynlig lykke for alle sansende vesener

62. Rosalind Hursthouse gir i sin artikkel "Dydsetikk og abort" det hun kaller en "ikke-triviell spesifikasjon" av hva dyd er. Hvilken:

- En dyd er et korrektiv, den opptrer ved et punkt der vi må overvinne en fristelse eller stå imot en vaklende motivasjon
- En dyd er en middelvei mellom godt og dårlig
- En dyd er et karaktertrekk som et menneske trenger for å utfolde seg og leve et godt liv

63. Hvilket av disse begrepsparene hører ikke sammen?

- Det kategoriske imperativ og autonomi
- Komplementaritet og atomfysikk
- Evolusjon og deontologi

64. Aristoteles hevder at *handlinger*

- Kan være mål (ha verdi) i seg selv
- Alltid er midler for å nå mål utenfor handlingen selv
- Ikke kan bedømmes ut fra verdier da de er ren natur

65. Hvilken påstand uttrykker Helds standpunkt?

- Følelser kan være like delte (*shared*) som rasjonelle oppfatninger
- Følelser er private og kan ikke sies å være delte
- Følelser bør i størst mulig grad holdes utenfor etikken

66. Argumentet til de konservative i abortdebatten blir av Singer formulert på følgende måte:

- Første premiss: Det er galt å drepe et uskyldig menneske
Annet premiss: Et menneskefoster er et uskyldig menneske
Konklusjon: Derfor er det galt å drepe et menneskefoster

Hvilke av de to premissene stiller Singer spørsmålsteget ved?

Svar:

67. Hva er det Simone de Beauvoir gjør seg skyldig i ifølge Held?

- Hun antar, noe enkelt sagt, at tradisjonelle kvinnelige sysler ikke er av moralsk relevant interesse
- Hun mener at kvinner og menn er likeverdige, men at kvinner er mer intelligente enn menn
- Hun mener at kvinner som tidligere hadde vanskeligheter med å oppnå en transcenderende frihet, nå må få sin frihet, mens mannen kan forbli i immanens

68. Hvilken egenskap mener Singer er etisk relevant når det gjelder dyrs likeverd?

- Sansevne
- Bevissthet
- Fysisk størrelse og likhet med mennesker

69. Sylvan mener at de tradisjonelle moralsystemer er

- Forenlige med en adekvat miljøetikk
- Uforenlige med en adekvat miljøetikk
- Modifiserbare, slik at de kan utvikle en adekvat miljøetikk

70. Konvensjonalisme i moralen er det syn at

- Du skal handle på den måten som ditt samfunn mener du bør handle
- Du skal handle ut fra din overbevisning
- Du skal handle slik du har lyst til

71. Ph. Foot mener at den er mest dydig som handler:

- Med glede
- Av pliktfølelse
- Av frykt for konsekvensene av ikke å gjøre det

72. Hvilket av de følgende utsagn vil en moralsk relativist være enig i:

- Det finnes et kjennetegn som overalt kan fungere som en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for det moralske rette.
- Det finnes overhodet ikke noe kjennetegn på hva som er det moralske rette.
- Det finnes forskjellige kjennetegn på hva som er det moralske rette.

73. Hvilken moderne moralfilosof vil være mest enig i at det er galt å basere en etisk teori på en modell av mennesket som speiler menns særegne erfaringer og verdier, fordi dette bare fanger opp det etiske perspektivet hos et utvalg av befolkningen?

- Ph. Foot
- V. Held
- P. Singer

74. Hva ville Ph. Foot her være enig i?

- At sunnhet er en dyd
- At forfengelighet er en dyd
- At barmhjertighet er en dyd

74. Hvilken moderne moralfilosof mener at fosterets status og kvinners rettigheter ikke er relevant i forhold til spørsmålet om det er rett eller galt å ta abort?

- P. Singer
- R. Hursthouse
- Ph. Foot

76. Hvilken etisk teori legger mest vekt på sammenhengen mellom "hva jeg bør gjøre" og "hva slags menneske jeg bør være"?

- Utilitarismen
- Dydsetikken
- Pliktetikken

77. Smarts grunnprinsipp for utilitarisme gir uttrykk for

- Altruisme
- Egoisme
- Medmenneskelighet

78. I den moralske vurdering av handlinger legger utilitarismen først og fremst vekt på:

- De faktiske konsekvensene av handlingene
- Motivene for handlingene
- De holdninger som disponerer for visse typer av handlinger

79. Hvilket av disse kravene hører hjemme i utilitarismen

- Å følge regler
- Vise karakterstyrke
- Veie fordeler og ulemper mot hverandre

80. Hvilke er de fire kardinaldyder ifølge Ph. Foot?

Svar:
